

Kinnitatud MES nõukogu
11.02.2020 otsusega
(protokoll nr 3)

**MAAELU EDENDAMISE SIHTASUTUSE
STRATEEGIA AASTATEKS 2020-2030**

Viljandi 2020

Sisukord

1	EESSÕNA.....	3
2	ÜLEVAADE TEHTUST JA HETKEOLUKORRAST.....	3
2.1	Seatud eesmärkide täitmisest.....	3
2.2	Hetkeolukord.....	3
3	Sihtasutuse visioon ja missioon.....	4
3.1	Sihtasutuse visioon.....	4
3.2	Sihtasutuse missioon.....	4
4	SIHTASUTUSE TEGEVUSE EESMÄRK JA EESMÄRGI TÄITMISEKS KAVANDATAVAD TEGEVUSED.....	4
5	TEGEVUSED SIHTASUTUSE OMAKAPITALIST.....	7
5.1	Võlakohustuste käendamine.....	7
5.1.1	Käendus ettevõtja, mittetulundusühingu ja sihtasutuse võlakohustusele (krediidi- või finantseerimisasutusele, sh hoiu-laenuühistule).....	7
5.1.2	Käendus ettevõtjate rahastamiseks emiteeritud võlakirjade ostjatele.....	7
5.1.3	Abiga hõlmatud käendus.....	7
5.2	Laenamine.....	7
5.2.1	Laen krediidi- ja finantseerimisasutuste vahendusel.....	7
5.2.2	Sihtasutuse riskiga laen ehk otselaen ettevõtetele.....	7
5.2.3	Abiga hõlmatud laen.....	8
5.3	Investeeringud ettevõtete omakapitali.....	8
5.4	Tunnustamine.....	8
6	SIHTFONDID EUROOPA LIIDU JA RIIKLIKEST VAHENDITEST.....	8
6.1	Laenufondide haldamine.....	8
6.1.1	Investeeringulaenu Euroopa Liidu ja riiklikest vahenditest.....	9
6.1.2	Hübriidlaen.....	9
6.1.3	Laenude haldusfond kriisimeetmete jaoks.....	9
6.2	Investeeringud ettevõtete omakapitali.....	9
7	SIHTFOND MAAKAPITAL.....	9
7.1	Sihtfondi Maakapital investeerimismeetmed.....	9
8	SIHTKAPITAL KODU MAALE.....	10
8.1	Sihtkapitali Kodu Maale investeerimismeetmed.....	10
8.2	Toetused eraisikutele.....	11
8.3	Maaelu maine kujundamine.....	11
9	SIHTFOND MEREKAPITAL.....	11
9.1	Sihtfondi Merekapital investeerimismeetmed.....	11
10	NÕUANDETEENISTUS.....	11
10.1	Toetatav nõustamine.....	12
10.2	Turupõhine nõustamine.....	12
10.3	Koostöö omavalitsustega.....	12
10.4	Koostöö haridus- ja teadusasutustega.....	12
11	KOOSTÖÖ AVALIKU JA ERASEKTORIGA.....	12
12	PROGNOOSITAVAD FINANTSEESMÄRGID.....	13
13	SIHTASUTUSE TEGEVUST REGULEERIVAD ÕIGUSLIKUD JA STRATEEGILISED ALUSED.....	13
14	STRATEEGIA UUENDAMINE.....	13

1 EESSÕNA

Maaelu Edendamise Sihtasutuse (edaspidi ka sihtasutus) põhikirjast¹ tulenevalt on sihtasutuse peamine eesmärk toetada ja elavdada Eesti maapiirkonna ettevõtlust, luues paremaid võimalusi kapitalile ligipääsuks ning tõsta maaettevõtluse konkurentsivõimet.

Sihtasutuse pikaajaline strateegia määrab kindlaks sihtasutuse tegevused põhikirjas püstitatud eesmärgi saavutamiseks aastatel 2020–2030.

Sihtasutuse pikaajalise strateegia koostamise õiguslik alus tuleneb kaudselt riigivaraseadusest² ja sihtasutuse põhikirjast³, mille kohaselt määrab sihtasutuse nõukogu sihtasutuse pikaajalise tegevusstrateegia.

Käesoleva strateegia on kinnitanud sihtasutuse nõukogu. Strateegia on aluseks sihtasutuse aastapõhiste tegevuskavade ja eelarvete koostamisel.

2 ÜLEVAADE TEHTUST JA HETKEOLUKORRAST

2.1 Seatud eesmärkide täitmisest

Sihtasutuse strateegias aastateks 2015–2022 oli sihtasutuse visioon olla arvestatav ettevõtluse tugiorganisatsioon Eestis. Sellest lähtuvalt seadis sihtasutus peamiseks tegevuseesmärkideks aidata kaasa elu- ja ettevõtluskeskkonna parandamisele maapiirkonnas, koostada nõuandeteenistuse arengukava, hoida koostöösuhted partneritega ja klientidega professionaalsel tasemel, samuti aidata kaasa maaelualase teabe levitamisele, kultuuritraditsioonide säilitamisele ning avalikkuse teavitamisele edukatest arengutest maal. Kindlasti saab sihtasutust pidada arvestatavaks tugiorganisatsiooniks maapiirkonnas tegutsevatele ettevõtjatele ning maaelualase teabe levitamise, kultuuritraditsioonide säilitamise ning avalikkuse teavitamise edendajaks. Sihtasutus on oma tegevuste kaudu (eelkõige läbi käenduse- ja laenutegevuse) aidanud parandada elu- ja ettevõtluskeskkonda maapiirkonnas ning tunnustamise kaudu tõstnud maaelualase teabe levikut.

2.2 Hetkeolukord

Rahandusministeeriumi 2019. aasta kevadises prognoosis on kirjutatud, et pärast 5% majanduskasvu 2017. aastal kujunes 2018. aasta 4% kasv meeldivaks üllatuseks, kuna kergelt jaheneva väliskeskkonna taustal Eesti kasvutempo aasta jooksul isegi kiirenes. Sissetulekute kiire kasv on teinud analüütikud ettevaatlikuks eksporditava sektori konkurentsivõime osas, kuid seni on pikalt jätkunud jõuline palgatõus ettevõtete ekspordivõimet oluliselt nõrgendanud. Kuigi tehnilised hinnangud ütlevad, et Eesti majandus toimib mõnevõrra üle oma jätkusuutliku taseme, olulisi tasakaalustamatusi majanduses ei ole. Suurimaks riskiks on välisnõudluse edasine nõrgenemine. Järgnevatel aastatel majanduse kasvutempo siiski aeglustub. Esiteks on ebakindlus viimase aasta jooksul kaubandussanktsioonide tõttu süvenenud ja ELis majanduskasv aeglustunud. Prognooside kohaselt jääb Eesti kaubanduspartnerite kasv sellel aastal mullusele selgelt alla. Samas pole siiski selge, kui palju majanduskeskkond Euroopas jaheneb, kuna ELi riigid on alles väljumas eelmisest kriisist ning uute tasakaalustamatuste märke ei ole. Teiseks hakkab kasvu piirama tööealise elanikkonna vähenemine, mis mõne aasta pärast võib mõjutada majanduskasvu negatiivselt.

Eesti Panga majanduse ülevaates viidatakse, et 2019. aastal on jätkunud maailmamajanduse nõrgenemine. Rahvusvahelise kaubandusega seotud vaidlused ja piirangute kehtestamine on vähendanud ekspordivõimalusi, mistõttu riigid sõltuvad üha enam siseturust. Paljudel juhtudel on see kasvuvõimalusi ahtamaks muutnud. Ebakindlus on teinud ettevõtteid ka tuleviku suhtes ettevaatlikumaks – seninähtu paneb kartma kaubandustülilide ootamatut ägenemist. Vägaagi võimalikuks peetakse ka pingete süvenemist Lähis-Idas ja sellest tingitud nafta kallinemist. Suurbritannia lahkumisel Euroopa Liidust on selle majanduslik mõju Euroopa riikidele endiselt ebaselge. Maailmamajanduse kasvu pidurdavad kaubandustülid. Ameerika Ühendriikide ja Hiina kaubandusvaidlused kulmineerusid oodatud kokkuleppe asemel tollitariifide suurendamisega Ühendriikide poolt⁴. Riigi Eelarvestrateegia 2020-2030 riskistsenaariumis on märgitud, et

¹ www.mes.ee

² RT I, 29.06.2014, 134

³ MESi põhikiri kinnitatud asutajaõiguste teostaja otsusega nr 7

⁴ Rahandusministeeriumi kevadine majandusprognoos 2019

Eesti majanduse avatuse tõttu võivad väliskeskkonna negatiivsemad arengud kaasa tuua majanduskasvu tuntava pidurdumise⁵.

Ka paljudel sihtasutuse sihtgruppi kuuluvatel ettevõtetel võivad kaubandustülid ja tollitariifide muutused tuua kaasa majandusraskusi. Keeruline majandusolukord ettevõtete jaoks suurendab paratamatult vajadust täiendava kapitali järele. EL pankade karmistuvad kapitalinõuded (Basel III) aga on muutnud äriühingutel pangalaenude saamise järjest keerulisemaks. Seetõttu on vajadus pangandussektori väliseid alternatiivseid rahastamisvõimalusi pakkuvate kapitaliturgude järgi märgatavalt suurenenud. Vajadus sihtasutuse laenude järgi oli näha 2018. majandusaastal, mis oli kliimatiliste olude tõttu põllumajandusettevõtjatele raske ja tõi kaasa ettevõtete likviidsuse vähenemise.

Sihtasutus plaanib läbi oma tegevuste veelgi panustada ettevõtjate tegevuste toetamisse, otsides ja arendades sel eesmärgil erinevaid finantseerimisvõimalusi. Siinjuures mängivad olulist rolli ka EL-i uueks perioodiks (s.o 2021-2027) avanevad rahastamisvahendid. Sihtasutus on headel aegadel tegutsedes alati kogunud rahalisi reserve, mida muutub turusituatsioonis oleks võimalik kasutada ettevõtjate toetamiseks. Eelnevast tulenevalt võib sihtasutuse roll maamajandusega tegelevate ettevõtete jaoks tulevikus muutuda veelgi olulisemaks.

3 SIHTASUTUSE VISIOON JA MISSIOON

3.1 Sihtasutuse visioon

Eesti maapiirkonna elu- ja ettevõtluskeskkond toimivad hästi, mille finantseerimisel on oluline roll Maaelu Edendamise Sihtasutusel. Sihtasutus on Eestis ettevõtjate ja inimeste hulgas tuntud ja usaldusväärne tugiorganisatsioon.

3.2 Sihtasutuse missioon

Sihtasutus aitab igakülgset kaasa ettevõtluse elavdamisele ja inimeste elujärje parandamisele maapiirkonnas.

4 SIHTASUTUSE TEGEVUSE EESMÄRK JA EESMÄRGI TÄITMISEKS KAVANDATAVAD TEGEVUSED

Sihtasutuse tegevuse eesmärgiks on ettevõtetele finantsvahendite kättesaadavuse tagamine, maapiirkonna tervikliku elu- ja ettevõtluskeskkonna kujundamine olulistest valdkondades: ettevõtlus ja töökohad kogukond, nõuandeteenus, maaelu kuvand teenuste kättesaadavus.

Selleks, et otsustada milliseid võimalusi kapitali juurdepääsu parandamiseks pakkuda, peab sihtasutus oma igapäevaste tegevuste kujundamisel lähtuma eelkõige turuolukorrast, läbi mille on võimalik hinnata ning tuvastada sihtgrupi majandustegevust pärssivaid tegureid ja olla toeks ning pakkuda abi nende tõrgete kõrvaldamisel.

Ehkki erinevate uuringute kohaselt on Eesti kapitali pakkumise osas ühe elaniku kohta (väikesest rahvaarvust tingituna) suhteliselt heas positsioonis (võrreldes teiste Ida-Euroopa riikidega), on siiski VKE-de suurimaks probleemiks Eestis ligipääs kapitalile⁶. Samuti on kapitali absoluutne pakutav maht ja kättesaadavus ning riigi atraktiivsus riskikapitaliinvestorite jaoks jätkuvalt madal.

Eestis ei ole väikese- ja keskmise suurusega ettevõtjatel piisavat ligipääsu alternatiivsetele finantseerimisallikatele (erinevad omakapitali instrumendid) ning piisava tagatise puudumine ja ebastabiilsed rahavood raskendavad ka krediitiasutuste poolt vahendatava laenu raha kättesaadavust.

Kapitalile ligipääsu piiratus mõjutab eelkõige alustavaid ettevõtteid, millel on lühike tegutsemisajalugu ja puuduvad piisavad tagatised pangalaenu saamiseks, ning kasvavaid ettevõtteid, millel on keeruline saada laenu, kuna pangad annavad hetkel laenu pigem ainult selles ulatuses, mida ettevõtte olemasolevad

⁵ Eesti Panga Rahapoliitika ja Majandus 2/ 2019

⁶ Riigi Eelarvestrateegia 2020 - 2030

rahavood võimaldavad. Need ettevõtted võivad probleemi lahendamiseks lisaks vajada vastavalt ettevõtluse iseloomule kas riskikapitali investeeringuid, pikaajalisi laene või tagatisi.⁷

---

⁷ http://www.pwc.com/ee/et/publications/assets/pub/finantsinstrumendid_2014-2020_lopparuanne_pwc.pdf

MAAELU EDENDAMISE SIHTASUTUSE STRATEEGIA AASTATEKS 2020-2030

Maaelu Edendamise Sihtasutus

Tegevuste rahastamise allikas: MES omakapital

Tegevuse alused: seadus, põhikiri

Tegevused:

- Käendused, laenud
- Omakapitali investeeringud läbi investeerimisfondi
- Investeeringud ettevõtete omakapitali (maaettevõtlusfond),
  - Tunnustamine, maaelu maine kujundamine
  - Koostöö haridus- ja teadusasutustega

SIHTFOND EL JA RIIKLIKEST VAHENDITEST

*Rahastamise allikas: EL, MAK ja EMKF, ÜPP
strateegiakava, riigieelarve*

Tegevused:

- Invest. laenud EL
vahenditest (MAK, EMKF)
- Omakapitali investeeringud
- Haldusleping

SIHTFOND MEREKAPITAL

*Rahastamise allikas: riigieelarvelised vahendid,
krediidi ja finantseerimisasutused*

Tegevused:

- Laenud
- Laevaliising (kapitalirent)
- „Leaseback“ tehingud
- Haldusleping

SIHTKAPITAL KODU MAALE

*Rahastamise allikas: riigieelarvelised vahendid,
krediidi ja finantseerimisasutused, EL vahendid*

Tegevused:

- Laenud, käendused
- Liising (kapitalirent)
- Toetused eraisikutele ja
ettevõtetele
- Koostöö omavalitsustega
- Haldusleping

SIHTFOND MAAKAPITAL

*Kapitaliseerimise allikas: riigi vara,
riigieelarvelised vahendid, krediidi ja
finantseerimisasutused*

Tegevused:

- „Leaseback“ tehingud
- Põllumaade liising
(kapitalirent)
- Rentimine
- Haldusleping

Nõuandeteenistus

Rahastamise allikas:

riigieelarvelised vahendid, EL vahendid (MAK, EAFRD)

Tegevused:

toetav nõustamine, turupõhine nõustamine, koostöö omavalitsustega, koostöö haridus- ja teadusasutustega

- Haldusleping

Alljärgnevalt välja toodud sihtasutuse tegevused on suunatud erinevate turutõrgete ületamiseks. Oma tegevuste kaudu edendab sihtasutus ettevõtlusaktiivsust, toetab innovaatiliste, jätkusuutlike ja lisandväärtust loovate ettevõtete loomist ja arengut, soodustab atraktiivsete ja hästi tasustatud töökohtade loomist ja teket, seeläbi aitab kaasa elukeskkonna parandamisele maapiirkondades.

5 TEGEVUSED SIHTASUTUSE OMAKAPITALIST

5.1 Võlakohustuste käendamine

Laenuturul on väikese- ja keskmise suurusega ettevõtete jaoks jätkuvalt oluline võlakohustustele käenduse saamine: laenutoode ise on turul krediidasutuste poolt olemas, kuid tihti on ettevõtetel puudu tagatis, mistõttu jäävad finantsvahendid ettevõtte jaoks kättesaamatuks.

Eelnevast tulenevalt ja lähtudes põhikirjalisest eesmärgist jätkab sihtasutus käendamiseiga seotud tegevusi omakapitali baasil strateegia kehtivuse ajal.

5.1.1 Käendus ettevõtja, mittetulundusühingu ja sihtasutuse võlakohustusele (krediidi- või finantseerimisasutusele, sh hoiu-laenuühistule)

Tegevuse eesmärk on parandada maapiirkonna väikese ja keskmise suurusega ettevõtja võimalusi finantsvahendite kaasamisel. Käendustegevus on sihtasutuse põhitegevus omakapitali kasutamisel ja sellest lähtuvalt tuleb teisi tegevusi planeerida nii, et säiliks sihtasutuse poolt väljastatud käenduste usaldusväärsus partneritele ja kolmandatele osapooltele.

5.1.2 Käendus ettevõtjate rahastamiseks emiteeritud võlakirjade ostjatele

Tegevus on suunatud põhiliselt Eesti riigi eelarvestrateegias kirjeldatud olukorrale, kus turult ei ole kättesaadavad uute ideede realiseerimiseks ja kiire kasvu finantseerimiseks vajalikud finantsvahendid tegutsevatele ettevõtetele. Eelkõige on meede suunatud toiduainetööstuse ja taastuvat energiat tootvatele ettevõtetele, kes on määratletavad väikese ja keskmise suurusega ettevõtjatena.

5.1.3 Abiga hõlmatud käendus

Käenduste andmisel on sihtasutusel võimalik toetada ettevõtjaid vähendades käendustasusid vähese tähtsusega abina või riigiabina Euroopa Liidu õigusaktide mõistes. Abi andmisel tugineb sihtasutus Maaeluministeeriumiga (endine Põllumajandusministeerium) halduslepingu nr 297 muutmise lepingule nr 3.4-23/87⁸ ning väikese ja keskmise suurusega ettevõtjate ja mittetulundussektori võlakohustuste käendamise korrale (käenduste kava). Abi andmine saab toimuda üksnes sihtasutuse omatulude vähendamise arvel.

5.2 Laenamine

Turul on piisav laenuraha pakkumine ja seetõttu sihtasutus oma laenutegevust oluliselt ei arenda ega konkureeri pankadega tegutsevate ettevõtete finantseerimisel. Uuringute kohaselt on jätkuvalt puudus ettevõtlust alustavate ja kiires arengufaasis olevate ettevõtete (sh mittetulundussektori) laenuga finantseerijatest, millest tulenevalt plaanib sihtasutus jätkata laenutegevusega vastavalt oma võimalustele. Selle tegevuse raames väljastab sihtasutus omakapitali arvelt järgmisi laenutooteid:

5.2.1 Laen krediidi- ja finantseerimisasutuste vahendusel

Tegevus on suunatud pigem väiksematele krediidi- ja finantseerimisasutustele, kellel võib olla probleeme kaasata oma ettevõtluslaenude tarbeks vahendeid rahvusvahelistelt finantsturgudelt, kuna pakutavad mahud on liiga suured või nad ei oma kõrgeid rahvusvahelisi reitinguid. Laenu on sihtotstarbelised maal tegutsevatele äriühingutele, mittetulundusühingutele ning hoiu- ja laenuühistutele.

5.2.2 Sihtasutuse riskiga laen ehk otselaen ettevõtetele

Sihtasutusel on võimalik omakapitali arvelt anda otselaene ettevõtetele, sihtasutustele, mittetulundusühingutele ning hoiu- ja laenuühistutele. Taolise laenutegevusega saab sihtasutus tegeleda selleks planeeritud rahaliste vahendite olemasolul eesmärgiga tagada ettevõtete tegevuse jätkuvus turutõrgete olukorras ja kriisisituatsioonides.

---

⁸ www.riigiteataja.ee

5.2.3 Abiga hõlmatud laen

Laenude andmisel on sihtasutusel võimalik toetada ettevõtjaid vähendades laenuintresse vähese tähtsusega abina või riigiabina Euroopa Liidu õigusaktide mõistes. Abi andmisel tugineb sihtasutus Maaeluministeeriumiga (endine Põllumajandusministeerium) halduslepingu nr 297 muutmise lepingule nr 3.4-23/87 ning väikese ja keskmise suurusega ettevõtjate ja mittetulundussektori võlakohustuste laenamise korrale (laenamise kava). Abi andmine saab toimuda üksnes sihtasutuse omatulude vähendamise arvelt. Otselaenuga loob sihtasutus ettevõttele otsese võimaluse kapitali kaasamiseks oma majandustegevusse ja seda ka juhul kui ettevõtte poolt pakutavad laenu tagatised ei kata täies ulatuses laenusummat.

5.3 Investeeringud ettevõtete omakapitali

Arvestades asjaoluga, et tulevikus võivad investeerimistoetused väheneda ja ettevõtjatel on juba täna raskusi pääseda ligi alternatiivsetele rahastamisvõimalustele, oleks mõistlik luua struktuure, mis toimiksid pikaajaliselt ning omaksid võimalust lisaks avalikele vahenditele, kaasata ka erakapitali investeeringuid. Tänapäevases Eesti õigusruumis oleks kõige lihtsam ja praktilisem erakapitali osalusega investeerimisfondi loomine, mis tegeleks sektorite ettevõtjate investeerimisvajaduste rahastamisega. Sihtasutuse eesmärk on luua omakapitalist tehtava investeeringu baasil erainvestori põhimõtetel tegutsev investeerimisfond, mis hakkaks pakkuma erinevate valdkondade sektoritega seotud ettevõtjatele omakapitali instrumente.

5.4 Tunnustamine

Sihtasutus tunnustab maapiirkonna ettevõtjaid ja inimesi ning toetab tunnustamisega seotud tegevusi. Taoline tegevus on vajalik eelkõige maaelu maine kujundamise seisukohalt, mis omakorda aitab kaasa maapiirkonna ettevõtluse elavdamisele, toob esile maapiirkonna võimalusi ning seeläbi tutvustab põllumajandust ja maaelu laiemale ühiskonnale.

Välja antakse järgmisi aunimetusi:

parim loomakasvataja;

parim piimakarjakasvataja;

parim taimekasvataja;

parim maamajanduseriala õpetaja ja õppejõud;

parim maamajanduseriala õpilane.

Sihtasutus toetab ühekordse õpitoetusega Eesti Maaülikooli ja Tallinna Tehnikaülikooli maamajandusega seotud õppekavade üliõpilasi. Toetuse eesmärk on aidata kaasa maaelu ja maamajandusliku kõrghariduse edendamisele.

Kuna sihtasutus tunnustab maapiirkonna ettevõtjaid oma tulude arvelt, siis on tegevuste jätkamine suuresti sihtasutuse majandustegevuse tulemuslikkusest.

6 SIHTFONDID EUROOPA LIIDU JA RIIKLIKEST VAHENDITEST

6.1 Laenufondide haldamine

Lisaks sihtasutuse omakapitalil põhinevatele tegevustele on sihtasutusel õigus hallata finantskorraldusvahendeid. Sihtasutuse põhikirja punktis 2.2.2 sätestatu alusel haldab sihtasutus finantskorraldusvahendeid oma varast lahus, ega seo finantskorraldusvahendi rakendamist oma vara arvel tehtava tehinguga ja vastupidi. Fondide haldamisega seotud tegevuste eest saab sihtasutus tasu.

Alates 2012. aastast haldab sihtasutus vesiviljelusega tegelevate ettevõtete laenu sihtfondi, mille eesmärgiks on kavandatavate investeeringute kaasfinantseerimine. Kaasfinantseerimisega aitab sihtasutus täita krediidi- või finantseerimisasutuste poolt seatud tingimusi, kui ettevõtte omanikelt on nõutud kaaslaenamist või omakapitali tõstmist. Kõnealuse fondi rahastamiseks on sõlmitud Maaeluministeeriumiga (endine Põllumajandusministeerium) rahastamisleping nr 381⁹.

Alates 2015. aastast haldab sihtasutus EL finantsperioodi 2014–2020 Maaelu arengukava (MAK)¹⁰ ning alates 2017. aastast ka Euroopa Merendus- ja Kalandusfondi 2014 – 2020 rakenduskava

⁹ <https://www.riigiteataja.ee>.

¹⁰ www.agri.ee

(EMKF)¹¹ rahastamisvahendeid. Rahastamisvahendite haldamiseks on sõlmitud Maaeluministeriumiga haldusleping nr 10¹² ja haldusleping nr 16¹³.

6.1.1 Investeerimislaenuid Euroopa Liidu ja riiklikest vahenditest

MAK-i ja EMKF-i rahastamisvahendite kasutamise eesmärk on parandada ettevõtete majandustegevuse tulemuslikkust, tõsta toormetootjate ning toidutöötajate konkurentsivõimet, mitmekesistada maapiirkonna tegevusvaldkondi, luua ja arendada VKE-sid ning hõlbustada töökohtade loomist maapiirkonnas. Kõnealuse eesmärgi saavutamiseks on plaanis jätkata erinevate käibe- ja investeerimislaenude (sh kaasfinantseerimisel pankadega) andmist mikro-, väike- ja keskmise suurusega ettevõtetele. Laenutoodete tingimused sõltuvad turutõrgetest pangandusturul, ettevõtlussektori vajadustest ning põllumajandus- ja kalanduspoliitika prioriteetidest.

6.1.2 Hübridlaen

Hübridlaen on laenust ja tagastamatust abist kombineeruv teenus, mis on mõeldud alustavale või kiiresti arenevale ettevõttele. Laenu eesmärk on võimaldada tõsta ettevõtete konkurentsivõimet läbi suurema lisandväärtuse andmise oma toodetele/teenustele. Laenu ja tagastamatut abi kombineeriva teenuse tingimused tagavad, et äriplaani elluviimist käivitav motivaator on usk selle elujõulisusse, mitte võimalus saada tagastamatut abi. Samas, kui äriplaani osutub edukaks, võimaldab vähese tähtsusega abi (VTA) baasil antav tagastamatu abi ettevõtte edasist arengut kiirendada.

Laen näeb ette vähemalt kaheastmelist arenguplaani, kus esimest faasi finantseeritakse laenuga. Esimese arengufaasi teostumisel, mille raames saab 2-4 aasta järel hinnata, kas äriplaani on elujõuline, on võimalik muuta osa investeerimislaenu jäägist (näiteks 50%) tagastamatuks abiks (VTA baasil). Ettevõtte laenukoormuse vähenemise tõttu on võimalik finantseerida teist arenguetappi uue laenuga.

6.1.3 Laenu haldusfond kriisimeetmete jaoks

Laenu haldusfond on nn kriisiabi fond, mille tegevus on suunatud kriisisituatsioonide leevendamisele läbi vastavate laenu meetmete.

6.2 Investeeringud ettevõtete omakapitali

Lisaks erasektoriga koostöös võrdsetel alustel toimiva omakapitali investeeringutele (p 5.3) peab välja arendama põllumajandus- ja kalanduspoliitika spetsiifilisi eesmärke teeniva omakapitali investeeringute fondi, mille peamiseks finantseerimise allikaks on EL fondid (MAK, EMKF). Fond võimaldab erakapitali kaasamise lihtsustamiseks rakendada ka erainvestorite eelistamise põhimõtteid (*preferential treatment*), arvestades seejuures EL riigiabi põhimõtteid.

7 SIHTFOND MAAKAPITAL

Vastavalt maaeluministri suunistele peab sihtasutus oma uues strateegias ette nägema sihtasutuse senisest oluliselt suurema rolli maaküsimustes ning tagama põllumajandusliku maakasutuse stabiilsuse ja jätkusuutlikkuse riigi omandis olevatel maatulundusmaadel. Planeeritavat sihtfondi saab asutada riigivara üleandmise või rahaliste vahendite eraldamisega.

Sissemaksed on planeeritud põhimõttel 5 000 000 eurot aastas ja kogusummas 25 000 000 eurot. Lisaks on planeeritud mitterahalisi sissemakseid (maatulundusmaa) väärtuses 25 000 000 eurot. Kui riigivara üleandmine sihtfondi ei õnnestu, võiks rahalisi sissemakseid suurendada kuni 50 000 000 euron. Sihtkapitali tegevust saab alustada pärast rahastamislepingu või mitterahalise sissemaksulepingu sõlmimist ja investeerimismeetmete kinnitamist nõukogus.

7.1 Sihtfondi Maakapital investeerimismeetmed

Olenevalt sellest, kas sihtfondi rahastatakse ainult rahaliste sissemaksetena või ka riigivara üleandmisega, on plaanis pakkuda kahte või kolme liiki investeerimismeetmeid. Rahaliste sissemaksete puhul on investeerimismeetmeteks *sale-and-leaseback* ja kinnisvara müügilaen või liising (kapitalirent) ning kui sihtfondi antakse üle riigivara, siis ka kinnisvara rentimine.

¹¹ www.agri.ee

¹² <https://www.riigiteataja.ee>

¹³ <https://www.riigiteataja.ee>

Sihtfondi Maakapital suurima mahuga meetmeks on planeeritud *sale-and-leaseback*-tehingud ehk maa ost- ja tagasimüük. Põllumees saab soovi korral oma maa sihtasutusele maha müüa, sihtasutuselt selle taas rendilepinguga kasutusse võtta ning näiteks viie aasta pärast maa tagasi osta. Põllumehe eelis oleks see, et kapitalirendi lepingust tulenevaid maksekohustusi saaks ta tagasi maksta kokkulepitust varem või kui maa hind turul ei ole langenud ja tal on raha jätkuvalt kasutuses vaja, saada tagasimaksete pikendamist või ka laenusumma suurendamist. Krediidiasutused sellist tehingut ei paku. *Leaseback*-tehinguid pakuvad erinevad finantseerimisasutused kuid see tehing võib olla väga kõrge intressiga ja on ka juhtunud, et maad ei müüdaagi põllumehele tagasi. Kui tehingupartneriks oleks sihtasutus, on põllumehel kindlus, et toimub maa tagasimüük. *Sale-and-leaseback* ja kinnisvara müügilaenu ja liisinguportfelli maht sõltub rahalistest sisse maksetest sihtfondi. *Sale-and-leaseback* ja kinnisvara müügilaenu ja liisinguportfelli mahuks on planeeritud kuni 50 000 000 eurot (kui ei toimu riigivara üleandmine sihtfondi). Kui lisaks rahastamisele toimuvad sihtfondi ka mitterahalised sisse maksed, on tavapäraselt enamus üleantavaid maatulundusmaid juba pikaajaliste rendilepingutega koormatud ehk neid ei saaks koheselt edasi rentida. Samas oleks alustavatel ettevõtjatel mõistlik enne maa ostmist tegutseda mõnda aega rentnikuna ja otsustada maa väljaost peale piisava finantsstabiilsuse saavutamist. Kinnisvara rentimise portfelli maht oleks seotud riigivara üleandmise hetke hinnanguga ja uusi rendilepinguid saaks hakata tegema peale vanade lepingute lõppemist.

8 SIHTKAPITAL KODU MAALE

Vastavalt maaeluministri suunistele peab sihtasutus oma uues strateegias ette nägema lahendeid maale elama asujatele eluasemekohtade rajamiseks. Eluaseme ja talude soetamislaenudeks vajab loodav sihtfond suuremahulist ja jätkusuutlikku rahastamist. Eelistatud oleks maale elama asujad, kes koos eluasemega looks endale ka töökohad, näiteks rajaksid talumajapidamise.

Sihtkapitali Kodu Maale rahastamine on planeeritud viie rahalise sisse maksena, põhimõttel 10 000 000 eurot aastas ja kogusummas 50 000 000 eurot. Sihtkapitali tegevust saab alustada peale rahastuslepingu sõlmimist ministriumiga ja investeerimismeetmete kinnitamist nõukogus.

8.1 Sihtkapitali Kodu Maale investeerimismeetmed

Sihtkapitalist Kodu Maale on plaanis pakkuda kahte erinevat investeerimismeedet, eluasemelaen kaaslaenamisel krediidiasutustega ja eluaseme liising (kapitalirent). Samuti on plaanis rakendada kõikide investeerimismeetmete puhul „Võtmed tagasi“ (*datio in solutum*) printsiipi. „Võtmed tagasi“ printsiip tähendab seda, et eluasemelaen kustutatakse, kui maksejõuetu laenuvõtja tagastab laenajale hüpoteegiga ostetud kinnisvara võtmed ehk pakutakse eluaseme väärtuse kindlustust eluasemejäägi ulatuses.

Sihtkapitali Kodu Maale suurima mahuga meetmeks on planeeritud eluasemelaen kaaslaenamisel krediidiasutusega, mille portfelli mahuks on planeeritud sihtkapitali sisse maksete lõppemisel 38 000 000 eurot ja lepingute arvuks 750 lepingut. Kaaslaenamise laenumeedet võiks rakendada eluaseme väärtuse puhul näiteks alates 25 000 eurost.

Sihtasutusel on plaanis rakendada kooslaenamist krediidi- või finantseerimisasutusega nii, et krediidi- või finantseerimisasutus lisab sihtkapitalist antava laenuga võrdse laenu. Kõikide laenuvõtjate esmase krediidivõime hinnangu teostab krediidi- või finantseerimisasutus.

Et laen klassifitseeruks Eesti Panga määruses eluasemelaenu andmise piirmääradesse, jääb esimese järgu hüpoteek krediidiasutusele ja teise järgu hüpoteek sihtasutusele. Sellega välistatakse vajadus lisatagatiste võtmiseks krediidiasutuse poolt ja suurema sisse makse nõudmine. Samuti võimaldab taoline rahastamine keskmise krediidivõimega inimestel soetada, rekonstrueerida või renoveerida eluaset või talumajapidamist suuremas mahus, kui võimaldaks laen ilma sihtkapitali kaasfinantseerimiseta.

Väiksema väärtusega eluaseme puhul saaks rakendada eluaseme liisimist (kasutusrent), mille portfelli mahuks on sihtkapitali sisse maksete lõppemisel planeeritud 8 000 000 eurot ja lepingute arvuks 500 lepingut.

Planeeritud on Sihtkapitali Kodu Maale sisse maksete lõppemisel sõlmida umbes 1250 eluaseme soetamise või rentimisega seotud lepingut.

8.2 Toetused eraisikutele

Kui sihtfondi Kodu Maale tegevus on prognoosidest edukam, oleks võimalik sihtkapalist teha ka toetuste väljamakseid. Toetuste all on mõeldud abi tagasirände kulude kompenseerimiseks või laenuintresside tagasimakseid pere suurenemisel ning sissetulekute ootamatul vähenemisel. Toetuste maksmist sihtkapalist saab alustada peale toetusmeetme kinnitamist nõukogus.

8.3 Maaelu maine kujundamine

Maapiirkonna elujõulisuse tagamisel on olulisel kohal maaelu kuvand, külade ja väikelinnade elamis- ja töötamisvõimaluste tutvustamine, samuti põllumajanduse ja maaelu propageerimine. Sihtasutuse üheks oluliseks tegevuseks on maaelu maine kujundamine.

Maapiirkonna ettevõtluse elavdamise ja maaelu maine tõstmise eesmärgist tulenevalt osaleb sihtasutus koostööpartnerina projektides, mis aitavad kaasa maaelu maine ning elu- ja ettevõtluskeskkonna parendamisele maapiirkonnas.

MESi esindajad on liikmed mitmetes komisjonides-nõukogudes ja konkursside komisjonides.

9 SIHTFOND MEREKAPITAL

Seonduvalt kalapüügilaevastiku suurest vanusest (keskmine vanus 33 aastat, laevade keskmine ehitusaasta 1987, vanim registris olev aktiivne kalalaev ehitatud 1961. aastal), on kalandussektoril vajadus uuendada laevastikku.

Plaanis on ühistegevusena tellida ja ehitada ca 10 uut laeva järgneva viie aasta jooksul kogumaksumusega kuni 50 miljonit eurot.

Uute laevade kasutamisega kasvab produktiivsus, paranevad töötingimused ning suureneb sektori konkurentsivõime, samuti tekib rohkem kõrgema palgaga töökohti. Eesti Kalaliidu andmetel aitab üks töökoht merel luua neli töökohta maapeal. Tulenevalt uutest tehnoloogilistest lahendustest, on uued laevad keskkonnasõbralikumad. Sihtkapitali tegevust saab alustada peale rahastuslepingu sõlmimist ministriumiga ja investeerimismeetmete kinnitamist nõukogus.

9.1 Sihtfondi Merekapital investeerimismeetmed

Sihtfondi Merekapital investeerimismeetmeteks oleks laevaehituse laen ja *lease-back* (kalalaevade ost- ja tagasimüük). Sihtfondi rahastamiseks on plaanis kaasata erainvestorite vahendeid vähemalt 50% ulatuses (kaaslaenamine või laeva ehituse finantseerimine koostöös krediidi- või finantseerimisasutustega). Sihtfondi Merekapital tegevuskava elluviimiseks oleks Maaelu Edendamise Sihtasutusel vaja 25 000 000 eurot aastatel 2021-2025. Käesolevat sihtfondi ei ole võimalik rahastada Euroopa Liidu fondidest, kuna uute laevade ehitamise toetamine Euroopa Merendus- ja Kalandusfondi vahenditest on keelatud.

Sihtfond Merekapital suurima mahuga meetmeks on planeeritud laevaehituslaen kaaslaenamisel krediidasutusega, mille portfelli mahuks on sihtkapitali sisse maksete lõppemisel planeeritud 15 000 000 eurot. Investeerimismeetme laevaliising (kasutusrent) ja *sale-and-leaseback* portfelli mahuks on sihtfondi sisse maksete lõppemisel planeeritud 10 000 000 eurot.

10 NÕUANDETEENISTUS

Maaelu arengukavaga 2014-2020 seati eesmärgiks ühtse üle-eestilise nõustajaid ühendava põllu- ja maamajanduse nõuandeorganisatsiooni loomine. Nõustamisteenuse osutaja leidmiseks viis Maaeluministerium (endine Põllumajandusministerium) läbi hanke, milles osales ka sihtasutus. Hankemenetluses tunnistati edukaks sihtasutuse pakkumus. Vastavalt maaelu arengukavale on nõuandetoetuse sihtrühmadeks põllumajandustootjad ja maa valdajad.

Sihtasutusel on põhikirjaline kohustus osutada nõuandeteenuseid, muuhulgas arendada põllu- ja maamajanduse nõuandesüsteemi ning korraldada koolitus- ja teavitustegevust. Kooskõlas nende ülesannetega osutab sihtasutus vastavalt Maaeluministeriumiga 2015. aastal sõlmitud käsunduslepingule nr 180 maaelu arengukavast 2014-2020 toetatavaid nõuandeteenuseid

ning osaleb teadmussiirde pikaajalistes programmides. Käsunduslepingu nr 180¹⁴ alusel osutatavate nõuandeteenuste finantseerimise allikaks on MAK 2014-2020 vahendid (EAFRD).

Vastavalt Maaeluministeeriumi suunistele panustab sihtasutuse nõuandeteenistus tagasirändega seotud probleemide terviklikku lahendamisse, nõustades maapiirkondadesse elama asuda soovijaid erinevate võimaluste ja tingimuste osas. Kuna tagasirändega seotud nõustamise valdkond ja sihtrühm ei ole maaelu arengukava meetmetest toetatav, vajab see tegevus täiendavat rahastust riigieelarvest.

10.1 Toetatav nõustamine

Maaelu Edendamise Sihtasutuse nõuandeteenistus pakub põllumajandustootjatele maaelu arengukava vahenditest toetatavaid nõuandeteenuseid Maaeluministeeriumi seatud tingimustel. Eeldusel, et nõuandetoetuse tingimusi muudetakse, saab sihtasutus toetatava teenusena nõustada lisaks põllumeestele ka teisi maapiirkondade ettevõtjaid. Sihtasutuse hinnangul oleks nõuandetoetuse tingimuste muutmisega võimalik lahendada veel mitmed kitsaskohad, mis on selgunud meetme rakendamise käigus, muuhulgas kaasata kõik vastavate pädevustega osapooled ning vähendada mentorlusega seotud bürokraatiat.

Toetatavate teenuste hulka kuulub ka tagasirännet maapiirkondadesse soodustav nõustamine, mille kulud kaetakse riigieelarve vahenditega. Sihtasutuse nõuandeteenistus tegutseb kontaktpunktina, kust potentsiaalsed maale elama asujad saavad informatsiooni ja nõu neile sobivate toetus-, laenu- jt meetmete osas.

10.2 Turupõhine nõustamine

Valdkondades ja sihtrühmadele, millistele nõuandeteenuste osutamine ei ole maaelu arengukava vahenditest ega riigieelarvest toetatav, pakub sihtasutus nõustamisteenuseid turutingimustel.

10.3 Koostöö omavalitsustega

Tagasirännet soodustava keskkonna loomiseks teeb Maaelu Edendamise Sihtasutus koostööd kohalike omavalitsustega, et edastada maale elama asumisest huvitatud inimestele olulist infot töökohtade, ettevõtluskeskkonna, haridusasutuste, taristu ja pakutavate teenuste kohta. Sihtasutus nõustab ka külaseltsi ja teisi maapiirkondade kodanikuühendusi eeldusel, et neid teenuseid on võimalik täiendavalt rahastada riigieelarvest.

10.4 Koostöö haridus- ja teadusasutustega

Sihtasutuse nõuandeteenistuse koostöö haridus- ja teadusasutustega toimub peamiselt teadmussiirde pikaajalise programmi, sh teadmiste reservuaari haldamise raames, samuti innovatsioonikoostöö projektide ettevalmistamisel ja nende tulemuste levitamisel ning nõustajate järelkasvuprogrammi ja täiendkoolituste raames. Eestis tegutseb põllu- ja maamajandusliku teadmussiirde valdkonnas piiratud arv inimesi, sageli õpetaja, lektori ja nõustajana ühes isikus, mistõttu on nende võtmeisikute kõrge erialane ja metoodiline kvalifikatsioon väga oluline. Sihtasutus korraldab ja koordineerib arendustegevusi, millega see tagatakse.

11 KOOSTÖÖ AVALIKU JA ERASEKTORIGA

Koostöö eesmärgiks on Eesti maapiirkonna arendamine läbi kompetentsi kaasamise ja sihtasutuses olemasoleva kompetentsi kasutamise. Sihtasutus planeerib vahendid koostööks nii avaliku kui erasektoriga, ülikoolidega. Koostööpartnerid on ettevõtjate organisatsioonid, riigiasutused, omavalitsused, ministeeriumid, pangad, teised ettevõtluse tugiorganisatsioonid, kodanikeühendused, Integratsiooni Sihtasutus, Eesti Külaliikumine Kodukant jne. Koostöölepingute sõlmimisel krediidi ja finantseerimisasutustega toetab sihtasutus põhimõtteid, et teenused ja intressid oleksid lõppsaajatele soodsamad.

Sihtasutus jätkab tegevusi, mis on seotud osalemisega ekspertidena töörühmades ja projektides, mis seonduvad sihtasutuse tegevusvaldkonnaga.

---

¹⁴ <https://www.riigiteataja.ee>

Lisaks ülal nimetatud tegevustele täidab sihtasutus regionaalsetele ja maaelu edendavatel eesmärkidel riigi poolt antud ülesandeid.

12 PROGNOOSITAVAD FINANTSEESMÄRGID

Seoses planeeritavate ja eelpool kirjeldatud tegevustega püstitab sihtasutus prognoositavad finantseesmärgid:

perioodil 2020-2030 on sihtasutuse käendustasude laekumised suuremad või võrdsed käenduskahtjude väljamaksetega;

sihtasutuse eelarve tulud tagavad sihtasutuse jätkusuutliku majandamise;

sihtasutuse eelarve on tasakaalus 2020-2030 aasta perspektiivis;

sihtasutuse käendusportfelli maht on aastaks 2030 ületanud kolmekordselt sihtkapitali;

13 SIHTASUTUSE TEGEVUST REGULEERIVAD ÕIGUSLIKUD JA STRATEEGILISED ALUSED

Sihtasutus juhindub oma tegevuses järgnevatest õigusaktidest ja strateegilistest dokumentidest:

Euroopa Liidu toimimise leping;

Eesti Vabariigile kohalduv Euroopa õigus (sh Euroopa Komisjoni määrused);

Konkurentsiseadus;

Maaelu ja põllumajandusturu korraldamise seadus;

Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika rakendamise seadus;

Kalandusturu korraldamise seadus;

Sihtasutuse seadus;

Sihtasutuse põhikiri (www.mes.ee);

Maaeluministeriumiga sõlmitud halduslepingud;

Väikese ja keskmise suurusega ettevõtjate võlakohustuste tagamise kord (www.mes.ee);

Riigi eelarvestrateegia 2020-2023 (www.fin.ee);

Eesti Maaelu Arengukava 2014-2020 (www.agri.ee);

Euroopa Merendus- ja Kalandusfondi 2014 – 2020 rakenduskava (www.agri.ee);

Maaeluministri suunis (08.08.2019 nr 1.3-1/945) strateegia koostamiseks.

14 STRATEEGIA UUENDAMINE

Sihtasutuse strateegias kavandatu on indikatiivne, mistõttu võib ümbritseva majandusolukorra ja sihtasutuse funktsioonide muutumisel osutada vajalikuks käesoleva strateegia uuendamine. Paljude strateegiliste eesmärkide elluviimine sõltub riigieelarve vahendite laekumisest.